

Bare en liten barnehage? Barnehagen som arena for å redusere sosiale helseforskjeller – en plananalyse

Forfattere

Anne Marte Sølsnes

Else- Marie Brobakke Aarø

Linda Gotteberg

Bakgrunn

Norske kommuner har de siste årene fått økt ansvar for å redusere sosiale ulikheter i helse gjennom lovgivningen. Et viktig verktøy i dette arbeidet er kommunal planlegging. Oppvekstsektoren blir fremhevet som et stadig viktigere innsatsområde. Denne oppgaven handler om hvordan barnehagen benyttes i den kommunale planleggingen som arena for å fremme helse og redusere sosiale ulikheter i helse. Som regel har de med høy utdanning, høy inntekt og høystatus-yrker bedre helse enn de med lav utdanning, lav inntekt og lavstatus-yrker. Forskning viser at grunnlaget for god helse blir lagt tidlig i livet. Barn som har fått rik stimulering av sine sosiale, motoriske, språklige, kognitive og emosjonelle ferdigheter vil ha et forsprang ved skolestart. De aller fleste norske barn går i barnehager. Kvalitet i barnehagen kan øke sjansen til bedre helse gjennom å forlenge utdanningsforløpet til den enkelte. Barnehagen er derfor en viktig arena for målrettet arbeid med å redusere sosiale ulikheter i helse.

Mål og metode

Oppgaven har undersøkt i hvilken grad samfunnsdelen av kommuneplanen samt oppvekstplaner i to av de største kommunene i Sogn og Fjordane inneholder momenter som kan bidra til at barnehagen blir et verktøy i arbeidet med å redusere sosial ulikhet i helse.

Kommuneplanens samfunnsdel og sektorplanen for barnehager/oppvekst er vurdert for å se etter strategier, mål og tiltak for å redusere sosiale ulikheter i helse. Analysespørsmålene er utviklet på grunnlag av relevant litteratur.

Resultater

I begge kommunene viser samfunnsdelen til kommuneplanen til at sosial ulikhet er noe kommunen «bør forsøke» å arbeide med. Sosial ulikhet knyttes ikke til helse i dokumentene. Det virker som kommunene har et noe distansert forhold til hvordan strategier, mål og tiltak på dette området kan innarbeides i kommuneplanleggingen. Innsats for å redusere sosiale ulikheter i helse rettes i liten grad direkte mot oppvekstsektoren. Når mål velges innenfor denne sektoren, rettes disse mest mot utsatte grupper. Tiltakene kan stort sett benevnes som risikostrategier. Gjennomgangen av sektorplaner for barnehager viser at barnehagen i liten grad blir vurdert som en relevant arena for å redusere sosiale ulikheter i helse. Samtidig inneholder planene mange tiltak som kan bidra til å gjøre barnehagen til en viktig arena for å redusere sosial ulikhet i helse, men uten at dette ser ut til at være en bevisst strategi fra kommunens side.

Konklusjon

Plandokumentene viser i liten grad til at de fleste av kommunenes oppgaver og arenaer kan benyttes i arbeidet med å redusere sosiale ulikheter i helse. Sosiale ulikheter i helse ser ut til å være et vanskelig begrep å operasjonalisere. Plandokumentene viser få vurderinger av hvilke samfunnsøkonomiske gevinster kommunene kan oppnå ved å satse på tiltak som kan redusere slike forskjeller. Barnehagen som arena blir lite løftet fram, selv om oppvekstplanene på noen områder har relevante tiltak. Analysen viser at kommunene satser mer på risikostrategier rettet mot noen få barn enn befolkningsstrategier rettet mot alle barna i barnehagen.